

Samenwerking, creativiteit en betrokkenheid bij het maken van **digitalige boeken**

Bij De Horst, een van de Taalbrugscholen in Eindhoven, zoekt Femke Woudstra voor haar leerlingen met ernstige spraaktaalmoeilijkheden voortdurend naar taalstimulerende middelen. Digitale prentenboeken zijn voor juist deze leerlingen, vond Femke Woudstra met de vroegere stagiaire Wendy Schraven, vaak 'too much'. Zij sloegen zelf aan het ontwikkelen. Anno 2011 zijn Femke en haar leerlingen zelf samenstellers van digitalige boeken. *Van Horen Zeggen* volgde een gedeelte van de ontstaansgeschiedenis van een boek over de Romeinen.

Met Femke en Wendy als voorlopers bouwt De Taalbrug in Eindhoven al enige tijd ervaringen op met de digitalige boeken. Of het een nieuwe vorm van leren is? "Nou, dat betwijfel ik, ik denk zeker dat ook andere scholen een of andere variant hiervan toepassen", vermoedt Femke Woudstra. Zij ontdekten deze manier van werken bij toeval, in het muzieklokaal bij het digitaal inzingen van liedjes. Het moest mogelijk zijn om digitaal teksten in te spreken, dachten Woudstra en Schraven. Het vernieuwende aan deze boeken is dat ze zich (kunnen) richten op doelen in verschillende vakgebieden.

Klas F-Lees buigt zich over de Romeinen. Dat vertelt Amber vlak voor de les begint. "Ja", antwoordt het meisje wat bedeesd, "ik heb best veel geleerd over de Romeinen." Klasgenoot Sjors klinkt overtuigender. Hij zegt 'zelfs thuis' gelezen te hebben in een boek over de Romeinen, én over de Friezen. Terwijl dezelfde Sjors met evenveel overtuiging zegt thuis anders vrijwel niet te lezen. Ziehier, in een notendop, zomaar enkele doelstellingen die juf Femke en haar enthousiaste leerlingen behaalden. Maar wat dóet klas F-Lees nou met een onderwerp als de Romeinen?

De 14 leerlingen (9 en 10 jaar) uit klas F-Lees, vormen een verre van homogene groep. "In deze groep zitten bijvoorbeeld leerlingen met pdd-nos, adhd, met kokervisus en ook slechthorenden", verduidelijkt Femke Woudstra. Pure noodzaak kortom te blijven zoeken naar de meest optimale werkvormen. Het digitalig prentenboek levert volgens Femke Woudstra een grote betrokkenheid van de leerlingen op.

"Ik werk vanuit de betrokkenheid van leerlingen. Als kinderen komen met enthousiaste verhalen over een nieuwsonderwerp of uit de natuur dan grijp ik dat aan", begint Femke Woudstra. Een excursie, een voorleesverhaal of een gebeurtenis kunnen al evengoed tot boekthema promoveren. Of uit een bepaald vakgebied.

In het onderhavige geval trokken de Romeinen dus Eindhoven binnen. "Zo'n eerste gesprek met leerlingen levert natuurlijk veel nieuwe taal op. De kinderen praten er met elkaar en met mij over. Er gaat dan heel veel informatie over en weer", zegt de juffrouw.

In verre van homogene groep blijkt kennis goed verspreid

De ruilhandel komt ter sprake. De verworven kennis blijkt aanzienlijk en, te oordelen aan de veel verschillende beurten, is deze goed verspreid. Een misverstandje is snel uit de wereld geholpen. "Nee hoor, de euro is niet door de Romeinen naar Europa gebracht", reageert een alerte leerling op de bewering van een andere. Femke Woudstra vervolgt. Of nee, het zijn juist de leerlingen van klas F-Lees die hun les vervolgen.

Na de korte introductie van de juf splitst de groep zich in tweeën. Het ene deel vertrekt onder begeleiding van klassenassistente Marjan van Erp naar het computerlokaal, de andere leerlingen blijven onder Femke's hoede. Logopediste Jasmijn Reits ondersteunt de leerlingen op taalgebied. Amber en Demi kennen klaarblijkelijk hun taak, beiden nemen een belijnd vel papier. In opperste concentratie schrijven zij in lopend schrift een voorgeschreven zin. Hun tekst, uiteraard over de Romeinen, blijft keurig tussen de lijntjes. De inhoud is voor deze activiteit van ondergeschikt belang.

Enkele meters verderop overleggen twee jongens met elkaar aan een tafel bij honderden stukjes lego. Zij bouwen een wachttoren en een fort, en ondervinden en passant het nut van plannen bij het construeren van zulk bouwwerk.

"Het tijdmanagement is erg belangrijk als een leerkracht projecten als die van digitalige boeken gaat uitvoeren. Je kunt als leraar geen tijd verloren laten gaan. Een strakke planning is dan wel nodig."

Hoofdmoot van het thema is altijd de taal. Die komt in alle facetten aan bod. Femke Woudstra: “Soms is het uitbreiden van de woordenschat het doel, soms de zinsbouw, of het correct verwoorden in samengestelde zinnen, of technisch leren lezen of begrijpend lezen. Natuurlijk zijn er ook diverse subdoelen waaraan de leerlingen werken.”

Twee of drie weken, dagelijks een lesuur, trekt Femke Woudstra met haar leerlingen uit om tot een afgerond thema te komen. Een zelfbedacht verhaal is dan het digitale eindresultaat, ingesproken, verrijkt met kleurrijke afbeeldingen. Dat het zorgvuldig vergaarde, bewerkte en opgeslagen materiaal zó oproepbaar is, vindt Femke Woudstra een belangrijk element. “De teksten zijn op ieder moment te raadplegen, te herhalen, te herbeleven. Voor de taalontwikkeling is dat essentieel”, zegt de leraar van klas F-Lees.

Er hangt een nijver sfeertje

Boven, in het goed geoutilleerde computerlokaal, hangt een prettig, nijver sfeertje. Ook hier, weet iedere leerling wat hem of haar te doen staat. Jarno tikt ijverig op het toetsenbord. De tekst ligt vóór hem. Op verzoek leest hij de zin hardop en na enig nadenken kan Jarno met eigen woorden de inhoud weergeven. Na het wisselen van lokaal bespreken Amber en Demi de door hen gemaakte tekst over ‘lekker eten met de vanmielie’.

Een week na het VHZ-bezoek staat voor de leerlingen het groepsgesprek op de rol. Dan bedenken zij een verhaal van veertien zinnen. Iedereen levert een aandeel, maakt een scan van de zin, spreekt deze in en het geheel komt bij elkaar op de site. Het resultaat is daarna ook beschikbaar

voor de buitenwacht. “Dat gebeurt met een eindpresentatie, waar ouders bij aanwezig kunnen zijn of ook andere klassen”, Zegt Femke Woudstra.

“Wat het precieze effect is van de digitalige boeken kan ik niet zeggen. Daarvoor heb ik geen objectieve meetpunten. Ik kan wel zien dat de motivatie groot is, de betrokkenheid groot is en dat de taal rondom het thema fors groeit”, zegt Femke Woudstra.

Kekele en Michael hebben intussen hun opdracht voor deze dag afgerond. Zij gaan op zoek naar eerdere versies van digitalige boeken. Daarvoor zoeken zij op (www.digitaalprentenboek.nl waar de gemaakte boeken worden verzameld) het Taalbrug-intranet en belanden bij het kerstboek. Even later ontspint zich een gesprekje over een vorig thema. Wat opvalt is dat Kekele en Michael als het ware het hele proces beschrijven. Alsof zij het samenstellen van het boek herbeleven, ook inhoudelijk. Zó blijkt het lezen van een boek duidelijk niet ‘too much’. Bij klas F-Lees van De Taalbrug lijkt eerder het tegendeel het geval: het is nooit genoeg.

WILLEM GEURTS

Scholen kunnen een handleiding met een visueel stappenplan voor deze werkwijze bestellen via de site www.digitaalprentenboek.nl. Ook zijn hier de tot nu toe gemaakte boeken verzameld. In juli komt een eerste (niet digitale) prentenboek van een serie uit van Femke Woudstra. Een tweede is in voorbereiding. Natuurlijk zit hier ook weer iets (een talig leerelement in verborgen) “taligs” in verborgen!